

ZA SOUMRAKU

1907

PANU JOSEFU HLÁVKOVI
V UPŘÍMNÉ ÚCTĚ A LÁSCE

J. V. S.

ČTENÁŘI

Jsi milý host, dám srdečně, co mám
pod krovem svým, – ty srdečně to přijmi.
Já nemám květů – jest už prostřed zimy –,
bych ozdobil ti stůl; – však se mnou lam
ten denní chléb, jak dobyl jsem ho sám
v přeháňkách léta. – Postesk nezazli mi
– toť už tak zvyk –, a strasti mé kde tvými,
se mnou se děl, kde těchu nalezám.

Však nenajdeš-li, co jsi očekával,
buď přívětiv – to nestojí tě nic,
a spolupoutníci jsme v žití ději. –
Já vlídně tak, jak jsem ti ruku dával,
tě k prahu provodím, nechtěje víc,
než aby tobě šlo se veseleji.

POHÁDKA

Jen ještě jednou zašeptni v duši,
pohádka stará –
o štěstí zbloudilém kdes v lesní hluši,
o květu jara.

O štěstí zlákaném bludnými světly,
o květu zvadlém,
o snech, jež podryty dříve, než zkvetly,
života rádlem.

Znělas tak podivně, sladce a snivě,
jas dětský v zraku,
k srdci se tulila, až náhle divě
mráz dechnul z mraku.

Do krbu hledím, popel se sněží
v plaménků šlehu;
kde as to štěstí zbloudilé leží
zaváté v sněhu! –

Kdo mi to šeptá, čelo mi chladí?
To líc tak jasná!
Jaks mi to přišla, pohádka mládí,
bledá a krásná!

RŮŽE

Ó růže, růže, růže,
tak jest jich plný sad!
a ty jsi jednu utrhla,
a ty mi ji chceš dát?
Ba žeť, mně všechny uvadly,
a já je měl tak rád.

A za tu tvoji růži,
co já ti za ni dám?
jen krůpěj rosy, dítě mé,
to všecko je, co mám.
Neb květy vadnou vpodvečer
a rosa zbývá nám.

Ó růže, růže, růže,
tak jest jich plný sad!
však není jich, co vidět jich
tam na západě plát. –
Svou nech si, nech, já půjdu tam
si svoje natrhat.

Tak daleká k nim cesta,
ba dál, než končí svět,
a z nich kdo jednu utrhne,
už nevrátí se zpět; –
a žádný víc mu neroste
a neuvadne květ.

AŽ BUDE KRÁSNÝ, SLUNEČNÝ DEN

Až bude krásný, slunečný den
a střemcha a višně po kraji kvěsti,
zas jednou z města vyjdu si ven,
abych se poohled po zašlém štěstí.

Půjdu tam do kraje, kde starý hrad
do řeky hledí ze tmavých lesů,
a na tebe budu vzpomínat
v rozkvetlých fialkách, ve mladém vřesu.

Tam ke mně promluví ta slunná zem
zas těmi smavými, drahými slovy,
jak jsem je vdechnul na rtu tvém, –
kraj ten mi všechno, všechno zas poví.

Tvou líci ruměnou, slunečný svit,
ta slova zvučící jako zpěv ptačí,
vidím je, slyším zářit a znít:
„Jen když mne miluješ, mně navždy to stačí.“ –

Ach lidské „navždy“ – toť luzná báj,
zbude jen hořké „Sbohem buď, štěstí!“
Půjdu se podívat v ten slunný kraj,
jak nad ním budou fialky kvěsti.

ŠTĚSTÍ

Štěstí, lidské štěstí,
zlaté ptáče v boru,
prolétalo stromy
hlasněm ve švitoru.

Hlasitě a hlasněj,
smíchem zvonků hravých,
probudilo ze sna
pána hvozdů tmavých.

Zasvištěla střela,
zalkalo to z lesů,
spadlo zlaté ptáče
do rudého vřesu.

Vystoup černý lovec,
rozestřel mu křídla,
díval se, jak v pírkách
čerstvá krev mu stydla.

JEN JEDEN KVÍTEK

Jen jeden kvítek z mladých dnů,
v té kráse nevinné, prosté,
jak z čisté duše, světlých snů
a v říši pohádek roste!

Ten, který vykvet v modlitbách
pod matky pohledem smavým,
ten, který v bujných dětských hrách
plál v tváři ruměncem žhavým.

Ten, jakých vzkvetlo na tisíc,
jak zjara rozkvetou luka,
když srdce srdci vzlétlo vstříc
a v ruce chvěla se ruka.

V tom bludném snění blankytném
i v mužně dozrálém činu,
ať voněl noci, blažil dnem,
ať v slunci rostl neb stínu! –

A jak to všechno zvadlo vráz
a zšedlo podzimku mhami!
To sprážil úpal, to sžeh mráz,
to zašlapali jsme sami.

A teď, jak vše tak pusto kol,
ni v oku déšť nezbyl vlahý,
by skropil jeden suchý stvol,
jenž větrem chvěje se nahý.

V TĚŽKÉ CHVÍLI

Mrtvé ticho po dni tuhém,
na západu záplava
hoří ještě rudým pruhem
jako rána krvavá.

V soumrak žití co tu zbylo
z práce, snah, snů o štěstí? –
V krvavou se ránu slilo
vše a v němé bolesti.

Jarost, radost, síla,
útěcha a smích,
odletlo to všechno
v jeden oka mih.

A ta jiskra žití
zbyla v těle přec,
poraněný orel
uzavřený v klec.

Kolem pusto, šero,
v hlavě, srdci tíž –
zbyla jen ta touha
prolomit tu mříž.

Jak to teskné vzpomínání
s tebou chodí vždy a všude,
jako šípu hrot, jenž raní,
zlomí se a v ráně zbude.

Jak to teskné vzpomínání,
těšit chtěj se čímužkoli,
ve dne v noci, bez ustání
hlodá jen a tupě bolí.

Smutné žití bez úsměvu
jak se vleče dlouze, dlouze,
bez naděje na úlevu,
bez radosti, v marné touze!

Jak to pálí, mrazí v hrudi,
vyslovit už ret se vzpírá, –
a jak už tak lidi nudí
ten, kdo mře a neumírá.

Do noci bouřlivé
jsem upíral svůj zrak
a v hukot vichřice
vzkřik náhle noční pták.

Tak bylo v duši mé
jak mračno kol a kol
a srdce třáslo se
jak v bouři travný stvol.

A přece ještě vzkřik
a chvění v srdci tom! –
Už zmlkni, ptáku, přec,
ty vichře, už je zlom.

PŘES ÚDOLÍ SLZAVÁ

Přes údolí slzavá,
přes ty vrchy žalu
dnem i nocí kráčíme
v mrazu, za úpalu.

Až pojednou staneme
na vysoké hoře
a před námi do dále
dme se širé moře.

Na něm člunek za člunem
pluje v mhavou dále:
to jsou ti, co před námi
na té hoře stáli.

Tak i naše lodice
zmizí jiným z hledu
a na břehu nezbude
po nás ani sledu.

KROV

Jen zmlkni, zmlkni; – co ti zbývá víc? –
když vítr hvízdne kolem holých snětí
a mračno za ním plné blýskavic
přes širé nebe od západu letí.

Tam v dále ještě modrý nebes týn;
tam nedospěješ v nářku ani spěchu;
však zem tak blízka jest a její klín
před každou bouří hlavě tvé dá střechu.

Tam nedosáhne větru mrazný dech,
u toho krovu stanou strastí čtyry,
a byf byls k němu došel po trnech,
nad ním ti jistě budou pučet květy.

JARNÍ POHÁDKA

Luka jsou pestrá květnými stvoly,
včely se rojí kol květných suků,
skřivánčí píseň hlaholí poli –
podej mi ruku!

Je mi zas jednou v duši tak volno,
jak žal by nebyl v tom světě širém,
vše, co kdy trpko a co kdy bolno,
vzývá smírem.

Slyšíš ten vítr v korunách stromů?
tak nám kdys šuměl pohádky svoje;
však ty je poznáváš, ač dávno tomu,
viď, duše moje!

Co tenkrát pohádkou, stalo se skutkem,
a my ji prožili plnou a celou,
tak ruku v ruce, radostí, smutkem
pravou a vřelou.

A teď když dospěla k loučení chvíli,
ač trochu tesknoty v tom jejím zvuku,
viď, že ji doslechnem, jak jsme ji snili! –
Podej mi ruku.

V ZLATÉM SLUNCI

Zimní slunce září do oken,
veselo a útulno je v síni;
můž-li kdo být šťastnější než nyní
v taký zlatočistý, volný den? –

Zimní slunce září do oken,
v jizbě chladno, pusto, bída čirá;
na matčině klíně děcko zmírá –
slunce zlatě září do oken.

F. X. DVOŘÁKOVI

Po přečtení Meditací

Tys také viděl nebe otevřené
v krvavě zlatém červánku svých vizí
a země veškerá jak dole mizí,
v keř hořící se dívá do plamene,
kde Bůh Tvůj skryt, Tvé srdce zanícené,
v svém každém úderu tak silné, ryzí
a kvetoucí, jak štěp, jenž nade nízky
a močály své sněžné větve klene.

Tvůj koráb zmítán na bouřlivém moři;
však do mraků a vlnobití šlehu,
kde jiným za maják sta bludic hoří,
Tvá září Stella maris démantová;
a tisíc lodí jak jde troskou k břehu,
Tvou třímá víry kotva ocelová.

POD HVĚZDNÝM NEBEM

Pod hvězdným jsem nebem stál,
spadl ze mne všecken žal,
viděl jsem jen hvězdný svit,
cítíl v duši mír a klid.

A jak tmou jsem zřel v tu výš,
cítíl jsem, že Kdos mi blíží,
jehož marně hledal jsem
dlouhým, slunojasným dnem.

Tvá hůl je zlomena, Tvůj obličej tak bled,
Tvé srdce utichlé, Tvá ruka jako led. –
Z daleké ciziny do klína otčiny
tak, bludný poutníče, jsi navrátil se zpět!

Tak mlád, ba ještě hoch, jsi z domova byl štván,
před Tebou zabouřil divoký oceán;
však divěj v prsou Tvých zněl třesk pout železných,
jak jimi lomcoval Tvůj drahý, rodný lán.

K velkému Západu, kam slunce řídí běh,
kde není okovů, kde není bičů šleh,
kde volna mužná skráň a pracovitá dlaň,
Tvůj koráb zamířil na cizí, dálný břeh.

Kde Niagara hřmí do břidlicových skal,
kde velký Otec vod vln žlutých žene val,
ve hlubých pralesech, v hor Skalných útesech
Tys slyšel tichý stesk, jenž z domova Ti lkal.

Za letních večerů přes Michiganu pláň
kdyžs hleděl k východu, mdlou hlavu chýle v dlaň,
jak hvězdy z vod šly výš, Tys každé ptal se v tiš:
„Zde vyhnanec, tam vlast; kdo vzpomíná tam naň?“

A v boj a v boj a v boj to zítra šlo jak dnes,
a prapor svobody když málem byl by kles,
zaň spěl Tvůj český lid se s otrokáři bít,
a v boj za novou vlast Tys hvězdný prapor nes.

Však hrstku hlíny vzals ze starých Čech si tam:
„Neb nemám domova krom tam, kde matku mám!“
té hlíny přehoušel, bys do rakve ji měl, –
a nyní vracíš se, jen hrstka hlíny, sám.

Tvá hůl je zlomena, Tvůj obličej tak bled, –
za Tebou zavřel se ten celý širý svět. –
Vše prchlo jako stín. – Tvá rodná matka v klín
Tě přitulila přec, jaks přál si, naposled.

TVOU DLAŇ

Tvou dlaň v své stále cítím dlani
a v sluch mi zní tvůj hlas,
a nemohu to věřit ani,
že navždy odešlas.

To všechno bylo ještě včera
a více není dnes,
jak pohádka, již za večera
jsme poslouchali kdes.

A jest – ač nemohu to chápat –
tak ztracený to svět
jak ten, jenž v prach a popel zapad
už před tisíci let.

HORY

Hory, hory v modrosivé dáli,
na temenech lány lesnaté,
co se na vás v dětství nadívaly
moje zraky žasem dojaté!

Za vámi se končil svět můj celý,
tam už vísky, lidé nebyli;
jen ty hvězdy večer – zlaté včely –
odkud nad vámi se rojily?

Toužil jsem se za vás podívatí,
jak tam ohnivo v té propasti,
odkud pluli obláčkové zlatí
na nebeské volné oblasti.

A když bouřné halily vás mraky,
zlatý blesk vám sjížděl na hlavy,
jen jsem myslil, bič ten křivolaký
kdo tam drží, šlehá z mrákavy?

A když z lesů kouřily mhy valné,
k nim se pjala duha do dáli,
tak mi bylo vždy, vy hory dálné,
jak byste se na mne usmály. –

SVÉ DCEŘI

Ten úsměv mladých líček růžových
svál z mého čela každou těžkou chmuru,
jak na jaře když dechne smavý jih. –
A jako skřivan vzletí do azuru
a kvítek nad šedivou zemskou kůru
své třpytně porosené lístky zdvih,
tak vše, co dávno mrtvo v prsou mých,
tou září vzkříšení se nese vzhůru.

Co moje naděje jsou ztracené? –
Stesk utichá; v den tvůj zas cítím víru
té červánkové zoře záchvěvem;
a na mé líci, náhle zrosené,
v mé pozdní zimě tichý úsměv smíru
se druží s mladým jara úsměvem.

ŽALOST

Je ta naše žalost,
umře-li kdo cizí,
jako jedno ptáče
z doubravy když zmizí.

Ale v sirém srdci,
které srdce ztrácí,
jest, jako když podzim
hájem zaburácí.

Každý lístek spadne,
a v tom okamžení
prchá vše jak v hejnech
ptáci ustrašení.

STARÁ ROMANCE

Bylo ticho všude,
hvězdy jasně plály,
na západu rudé
mraky dožehaly,
u chaloupky chudé
matka s dcerou stály.

„Cos tak, dcerko, bledá,
co ti, dítě, schází?
co tvůj pohled hledá
ve vřesu a mlázi?
Hruď se chví a zvedá,
jako když tě mrazí.“ –

„To jen, matko milá,
měsíc v tvář mi padá;
v mlázi laňka bílá
pásala se mladá;
a mne zamrazila
zima větru z lada.“

„Bledá jako stěna
bylas také včera.“
„Laňka postřelena
za prvního šera.“
„Stihni za to střelce
kletba tisícera!“

„Kletbu zlými slovy
nevolejte z výše;
nechte laňku v křoví
dokrvácet tiše;
a za střelce, matko,
modlete se spíše.“ –

Bylo ticho všude,
hvězdy jasně plály,
z tmy dvě oči rudé
jako by se smály. –
U chaloupky chudé
matka s dcerkou štkaly.

HŘÍBKOVÁ BALADA

Hříbek jsem a z vlhkých lesů,
jak mi přišla v noci k slechu
z kapradí a snítek mechu,
skřítků pohádku vám nesu.

Někdy mi jich pod klobouček
usedává celý hlouček,
a jak měsíc kmitá v háji,
o lidech si povídají.

Co se všechno v světě děje,
ten jak pláče, ten se směje,
o děťátku přišlém nově,
čerstvé hlíně na hřbitově.

Šeptem jen jak vítr v listí
jejich tenké hlásky svistí;
šukají – pak k očím sáhnou,
jako když jim rosou vlahnou.

Slyš! – to drozd pohvizdnul krátce.
Zmizeli; jen se to kmitlo.
Na rosu jen slunce svitlo; –
vše, co zbylo po pohádce.

MÉ PRVNÍ KNIZE BÁSNÍ

Je tomu třicet let,
co poslal jsem tě v svět,
má první kniho písní. –
Já tenkrát jsem se ptal,
jak půjdu žitím dál,
má ruka nesmělá
co ještě udělá,
co srdce ještě vysní?

Přes pásma modrých hor
z obzoru za obzor
jsem dál spěl; – co mne potká?
kde radost u mety
mi vyjde v ústrety,
kde žalost z úbočí
mi cestu zaskočí
a hrud' mi protká?

Teď tmí se okolí; –
na slzná údolí
a na ty vrchy hoře
jak ohlížím se zpět,
mé srdce jen se ptá:
proč spatřili jsme svět,
má kniho, ty i já. –

POSLEDNÍ POHLED

Dvé oči měl bych u sebe rád,
dvé oči, milených očí,
až do mé síně jedenkrát
Stín velký bez hlesu vkročí.

On k mému lůžku přistoupí tich
a řekne: „Půjďme, brachu.“ –
Dvě bílé ruce, má ruka v nich,
se zachví v bolu a strachu.

Ale Stín velký skloní se blíž
a řekne: „Musí to býti –
dvé oči musí usnouti již,
dvé oči dál musí žít!“

Tak muselo být a bude vždy zas,
kam Stín ten do síně vkročí;
jen pohled poslední když najde vás,
vy oči, milené oči. –

MŮJ ROV

Jen trávu chtěl bych na svém hrobě mít,
jak v srpnu na slunečném svahu roste,
kde vůní borovic vzduch všečen syt
a doušky mateří. – A kvítí prosté
by rostlo tam jak jinde v podlesí:
stvol pomněnky a slzičky květ rudý,
trs vřesu, kručinky; co kvete všude,
kde upomínka smrti neděsí.

A ten, kdo přijde sem k té vlně květné
velkého moře všeho zapomnění,
tu postůj; – v duši tak, jak z lesních stran
když neslyšně sem na květ motýl slétne
a perleťová křídla v slunci mění,
a kolem nepohne se ani van.

TOUHA

A touha trvá, dokud trvá žití. –
Jen mrtví v hrobě leží bez přání,
však živé každý úder žilobití
od mety k metě dále pohání.
Jež život životem jen v doufání;
to chléb, jenž hladovící duši sytí,
toť onou bájnou Ariadny nití,
jež bludištěm nás vede ve tmáni.

A nakonec, když slzou skropená
již hořkne v ústech poslední nám skýva
a noha zemdlí trnům zraněná,
na neznámého moře pustém lemu
si mlčky usednem. Však touha zbývá,
kams přec jen doplout k břehu vzdálenému.

DVĚ PÍSNĚ

Vyletly z duše dvě písničky
jako dvě lesní hrdličky,
přes brčál, přes močál v ten širý svět. –
Ta jedna smavá, pírká jak sníh,
ta druhá kapky krve v nich,
jak ze srdce když vytryskne.

Vyletly z duše dvě písničky,
letěly jako dvě bludičky
přes brčál, přes močál v ten širý svět. –
Až někde spadnou mrákavou,
kdo sněžnou, kdo tu krvavou
as k srdci přitiskne!

TAKÉ

„V svých upomínkách nalézám
zas útěchy.“ – Rci jaké?
Kdo opuštěn, ten zůstal sám
a ten, kdo zemřel, také.

My všechno si to jenom lžem,
že milujeme stále:
skrání nejdražší nám skryla zem,
a my jsme živi dále.

A v slzy šatíme svůj žal
a slovo všelijaké. –
Kdo doopravdy miloval,
ten mlčí a jde také.

V JARNÍM SLUNCI

Slunce líbá stromy,
vstříc mu raší puk;
slunce zlatí luhy,
květ vypučí z luk.

Od skrytého hnízda
pták mu jása vstříc;
ze smutného srdce
úsměv stoupá v líc.

TIŠE

V bolestech a hoří tiše, tiše, tiše –
vůči křivdám světa ještě tišeji,
ať se hlava chýlí, srdcem stále výše!
a tak neslyšnými zajít kročeji.

Ještě trochu lásky těm, kdož byli moji,
ještě požehnání kraji, v němž jsem vzrost,
ještě trochu práce, a po všem tom boji
čekat tiše, tiše, smrt až řekne: dost.

MŮJ BOŽE

Můj Bože, jak jsi neznám stále,
jen jako z mhavé pověsti,
a člověk věky neskonale
Tě volá ve své bolesti.

Ty k hlasu jeho jsi tak němý,
ať klně, neb Tě velebí,
a neviděna širou zemí
Tě hledá hvězdném na nebi.

Já s miliony žalných duší
též marně hledím nahoru;
jen srdce mé Tě v sobě tuší,
a to je plné rozporů.

Dnes doufá, zítra naděj šlape,
dnes věří, zítra bezděky
jak oslepené ve tmách tápe, –
Tys v něm – a přec tak daleký!

OD ROKA DO ROKA

Od roka do roka,
včera i dnes,
co život uložil,
tiše jsem nes.

Směle jsem udeřil
do jeho strun,
díval se bez bázně
do jeho run.

Dál jeho vlnami
plul jsem co den,
třeba mi dávaly
jen perly z pěn.

Tich do jich prchavých
hleděl jsem duh, –
tiše jsem zašeptal:
Jsi jejich druh.

VEČER

Kdo nese, ach kdo nese
tu žití velkou tíž,
se bázní nezatřese,
když večer kvapí blíž.

Jej soumrak nezaleká,
jej nezamrazí chlad,
ni chmurný stín, jenž čeká
kdes v temnu pustých lad.

On sluncem šel a mraky,
on snes, co mohl snést,
a upírá jen zraky
k té nejkrásnější z hvězd.

SNĚŽÍ

Široším krajem
když tak ticho sněží,
myslíš, těm tam dole
jak se měkce leží.

Už tak žádné snění,
žádné v světě přání,
už tak žádná bolest,
žádné vzpomínání. –

Ale tiše, tiše! –
tak to nesmí býti,
dokud z jedné očí
lásky zář ti svítí.

Vždy zas musíš doufat,
když co osud zhroutil,
aspoň, bys ty věrně
oči nezarmoutil.

ODDECH

Dle F. Piattové

V hrob hleděl jsem, dnes čerstvě vykopáný,
jenž vlhkem sychral, tměl se, hlínou čpěl;
tam někdo ústrkem a hořem štváný
po trudném žití uložen být měl.

To tedy oddech, o němž tolik sníval,
toť onen mír, jež sobě vytoužil!
Ó Bože, člověk za ten strastí přívál
přec měkčího by lůžka zasloužil.

VZPOMÍNÁNÍ

Tak to bolné vzpomínání
duší mou mi táhne zas,
jako větru zastýskání,
v lupení když sáhne mráz.

Co tu jarem bylo květu,
v něm tak mile zpíval pták;
spadly květy, ku odletu
pták se zved, ach dávno tak!

Květy vonné, čisté, bílé,
strom to ví, že musí jít,
na tebe však, ptáče milé,
přec mu nelze zapomnit.

Třeba se už jíní lesklo
v snětích, květů v podobě,
ještě se mi pozastesklo,
ty mé ptáče, po tobě.

TO VŠECHNO UŽ JEN BYLO

To všechno už jen bylo;
a nevrátí se zpět,
co srdce snilo, žilo,
co bylo trn a květ.

Od známých milých tváří
jdu, poutník, nevím kam,
tak mnozí šli mi dříve,
jdu jako oni, sám.

Jen ještě pohled zpátky
s tím trpce němým rtem;
a kdož mi ruku stiskli,
všem dík a sbohem všem!

PŘED SPANÍM

Skládám tiše žití břímě
bez obav a bez reptání;
anděl boží stojí při mně,
slyším jeho zašeptání,
jak mi měkce ruku svírá
a z mých očí slzu stírá.

Tiše hasne světlo denní,
stíny v jizbu zaléhají,
jako děcku při modlení
oči se mi zavírají.
Po tom dlouhém, těžkém trudu,
ach, tak rád již spáti budu.

PO LÍSTKU LÍSTEK

Po lístku lístek opadá,
je holý stvol, co bylo květ. –
Ach, jak ta ruka nerada
se přec s ním loučí naposled!

Již luka nejsou zelená,
pták nezpívá již, květ kde rost,
a vichřice jen zasténá,
kde jarním vánkem šeptal hvozd.

Ó bílý květe naděje,
jak jsi se rozpad v prach a troud!
jenom ty rosné krůpěje
na tobě nechťi, nechťi schnout.

K NOCLEHU

K básni Christiny Rossettiové

Jak daleko je k noclehu?
jsem unaven a večer jest.
„Jak určí komu v oběhu
ta jedna z nespočetných hvězd.“

A já kde svoji hvězdu mám?
„Hle, tam jich tisíc zapadá.“
A kudy cesta vede tam?
„Přes hory, lesy, přes lada.“

Kam zapadají, v jaký luh?
„To nezřít pro tu šerou stráň.“
A nad strání ten rudý pruh?
„Tam krvavá se platí daň.“

A nalezne-li klidný sen,
daň krvavou kdo zaplatil?
„To nevím; tam jdou všichni jen
a nikdo již se nevrátil.“

NÁPIS

V květu mládí, nečekaně,
pozemského ze slunečna
odvedl tě anděl Páně
tam, kde září láska věčná.

Nedohlednem do tvé výše,
my jen pláčem při tvém loži. –
Tam nás čekej; – zde spi tiše
v stínu velké ruky boží.

ÚTĚCHA

Když v duši dolehá ti mračno těžkých dum
a slza vysychá a zmírňující stesk
i povzdech umírá, než dojde z prsou k rtům,
a dále plane kol vše zdrcující blesk,

co zbývá tobě dál, jaks bouří vydán tak,
než s pevnou odvahou vstříc hledět mrákavám,
a sta kde zoufá jich, v své důvěře stát sám
a přes tu žití píď v dál upírati zrak!

Neb člověk stvořen v boj jak celý země kruh
a zvíře smíruje se s tím, co musí být,
a po těch bojích všech kdys musí přijít klid,
ježž nevezme už smrt – ježž přeje ti sám Bůh.

* * *

Když z tváře žití luzná maska spadla
a po bojích a marném doufání
jen vráska zbude bledé na skrání
a v ruce snítka upomínek zvadlá,
tu maně myšlenka projede leb
odhodit život bezcenný jak střep.

To dílo slabochů! Kdo silen, dále
jde pouští, třeba jenom v slzách svých
měl živý zdroj na pláních písčitých,
tím vítěze, že trpí vytrvale! –
Až smrt jej svane jako suchý list,
a v moře věčných proměn spadne čist.

ODEVZDÁNÍ

Když zrak se na hrob dívá,
co jiného nám zbývá
než hlínu slzou skropit
a kalich žití dopít.

A sebrat všecku sílu
a navrátit se k dílu,
kde přestali, kdo žili,
a dál jít k svému cíli.

A ničeho se lekat
a trpělivě čekat;
a vše když ukončeno,
– buď Bohu poručeno.

JARA KVĚT

Jara květ a léta vděk,
povězte, ach, co je z nich,
z hor když zadul podzimem,
vše když pokryl zimní snůh?

Mladé štěstí, mužný vznět,
povězte, co ještě dál,
když to srdce sevře led
a v něm zbude žal, jen žal! –

Toho ticha velkého
po lesích a na poli! –
Dobolelo každého,
a nás také dobolí.

SMÍR

Když člověk usnul v první den
jsa vyhostěncem z rajských bran,
přistoupil anděl v jeho sen
a pravil: „Slitoval se Pán.

Jest navždy zavřen rajský sad
a člověk bude synem běd,
však Pán, hle, v srdce klade rád
ti nesmrtelné lásky květ.

Jak v ráji rost, tam bude kvést,
by, v zoufání když člověk kles,
jak usmíření ratolest
se od země pnul do nebes.“

V ROZPUKU

Jaro, dobo něhyplná
s tajuplným rozkvětem,
zpěv kde každá žití vlna,
každá touha poupětem.

Hledím v dál na květné nivy,
pochopit to nemohu; –
 pryč, ty smutku zádumčivý,
vzhůru, duše, v oblohu!

Tam, kde skřivan písní jásá,
kde se slunce usmívá,
v nebi klid, na zemi krása,
v duši tesknost smířlivá.

Zármutek a žití bědy
tajou jako horský sníh,
táhnou jako z řeky ledy
v dál do krajů neznámých.

Celý svět ve sladké tuše
podoběn je poupěti,
a s ním též má chví se duše
v lásky, světla objetí.

DÍTĚTI DO PAMÁTNÍKU

Blaženě Kruisové

Jaro, jaro, milé dítě! –
a tvá líčka v jednom květu,
v duši jako na úsvitě,
skřivánek než má se k letu.

Z křídel se mu rosa roní,
rudě od červánků svítá; –
vzhůru, vzhůru! plesem zvoní
jeho zpěv, jak jitro vítá.

Ať se pod ním nenadále
valí mhy přes luka vzkvetlá,
vítězné to srdce malé
tluče, jásá k moři světla! –

Tak jsi dnes, mé dítě zlaté,
jako je ten skřivan v poli,
život je ti nebe vzňaté,
kde tak pranic nezabolí.

I až vzletneš, jako lítá
skřivánek v svém prvním jaře,
pod tebou ať země vzkvítá,
nad tebou buď plno záře.

A když den přinese chmuru
– co nás čeká, kdož pak tuší! –,
srdcem zaleť k Bohu vzhůru
s čistou jarní rosou v duši.

DÍTĚTI

Směj se, směj, ty milé dítě,
vesele a srdečně,
i kdo stár a uvidí tě,
jaro cítí bezděčně.

Staří lidé, samé vrásky,
šedé vlasy na lebi,
věř mi, dítě, trochu lásky
také jim je potřeba.

Stará hruše, jíním krytá,
jak se k pádu uklání,
červánkem se do ní chytá
tvoje slunné usmání.

LETNÍ VEČER

V letním přítmí do rokytí
svatojanské mušky svítí,
dusně, těžce jasmín voní,
ztichlým šerem cvrček zvoní.

Kol a kol po země širu
je tak všechno plno míru;
jen jak větřík táhne snětí,
cítím tak se srdce chvěti.

Stíny stromů měsíc bleskne,
v dáli doupňák pozasteskne,
ruka náhle k srdci sahá,
na ni skrápla rosa vlahá.

NAD KVĚTINOU

Nad tebou stojím, hledím
na květy tvé a pel,
na krůpěj rosy na nich
a kol na roje včel.

Ty stojíš tu tak tiše
a jenom sníš a sníš, –
že nad tebou kdos myslí,
zda tušíš to a víš?

Zda cítíš jakous touhu
být více nad svůj sen,
či být a žít ti stačí,
a růst a odkvést jen?

Anebo ve zakletí,
jak v nás, je v tobě duch,
jenž cítí, že se vznáší
tajemný nad ním ruch?

Že šepce mu a dýchá
kol něho jiný svět,
jež cítí, ale jemuž
nemůže rozumět?

Duch, jenž by vzlétnout vzhůru
by přál si, pouta prost,
a okovy je vázán
k té hroudě, z které vzrost? –

Ó, květino, jak stojím
tu nad tebou v svých snech,
tu v mou těž vane duši
od jiných světů dech.

Jak nad tebou se chýlím,
snad u mne stojí kdos,
a jako já tvé bytí,
můj rozebírá los.

A hledí na můj život
a hledí na můj skon, –
a já jsem cizí jemu,
a mně je cizí on.

FRANTIŠEK PALACKÝ

K stoletým jeho narozeninám

Na slávy němé rty svou ruku vložil
a řekl: „Mluv!“ – A žezlo, purpur králů
vzal mohylám. – Prach rozmetaný ožil
a vztyčil se jak obr zpod přívalu
slz porobenců. – A jak On tu stojí
v své velikosti majestátném klidu,
v spor věků hledě, vstříc mu duní v boji
mohutné srdce vzkříšeného lidu.

Slyš jeho tlukot: Hněv a vzdor je v něm,
vzkřik udupaných, temné pozahřmění. –
A On jak hledí do příboje vření,
svým volá velkým prorokovým rtem:
„Buď silen, lide můj, – je tvá ta zem!
Jen klid. – A nikdy sebe zapomnění!“

TAK DÁVNO JIŽ

Zas u potoka žlutě raší jíva,
kde pěšina se vine do dálky,
a v nebes modrojasu skřivan zpívá
a vzduchem voní první fialky.
Vše klidno tak a teskno zas a mílo
jak tenkrát – ó, teď tak tvrdě spíš! –,
kdy šli jsme tady, – ach, kdy že to bylo? –
Tak dávno již!

Šlas mlčky v moje rámě zavěšena,
jen zrak tvůj mluvil, jen tvé ruky stisk;
šlas, v duši jaro, jarem opojena,
však náhle smutek jara v oči trysk
ti slzou – moje pustila jsi rámě. –
A skřivan zpíval. – „Někdy, jestli sám
tu půjdeš jarem, vzpomeneš si na mne?“
– – Dnes vzpomínám.

DVAATŘICET ROKŮ

Dvaatřicet roků přešlo
tichým chodem svým,
co v nich bylo, vše se slilo
v šedou mhu a dým.

Dvaatřicet dlouhých roků,
lét a zim a jar
v vzpomínání jako zdání;
vzbudil jsem se stár.

A ty stále hledíš na mne
jako jarní květ
svěží, ač už v hrobě leží
dvaatřicet let.

V NÁRUČI BOŽÍ

V náruči boží, odkud jsme vyšli,
večer se všichni sejdeme zas; –
kdo by se děsil, kdo by se třás?

Z oteckých paží, z otcova domu
byli jsme na mžik posláni v svět; –
kdo by se obával vrátit se zpět?

Po trapné pouti navždy zas domů,
nikdy, už nikdy v tu chladnou dál!
V náruči boží kdo by se bál?

MLČENÍ

Jak děcko, když mu někdo hračku vzal,
my vzkřiknem, když nás první stihne žal.

Když rána za ranou nám srdce kruší,
ulevujeme slzou těžké duši.

Pak slovo k příteli rty hlesnou tu a tam, –
ač díme si: Jest nejlíp trpět sám.

Tak vzkřikem, slzou, slovem, chvějným rtem
dál k mlčení – však marně – bojujem.

Až samo ve své velké velebnosti
se teprv nad hrobem nám rozehostí.

NAČ TEPEŠ, PÍSNÍ...

Nač tepeš, písni, motýlími křídly
mi na čelo, kde podzimek už bydlí?

Květ jara, léta žár, můj klid a boje,
mé vše už vyslovila struna tvoje.

Nic nezbývá již, co by za zpěv stálo,
a tobě, písni, přec to ještě málo?

Ty na mne hledíš, smutek v očích stinných:
„O zármutku a štěstí zpívej jiných.“

O zármutku a štěstí jiných, písni?
Ty každý sám si protrpí a vysní.

A o své duše jáсотu i boji
si bude zpívat vlastní píseň svoji.

ZIMNÍ PÍSEŇ

Pojď, drahá duše moje,
vždyť mám tě ještě rád, –
tak měkká ruka tvoje,
dej mi ji zulíbat.

Je večer, šero splývá
a na vlas napad sních,
však jara záře snívá
je v dobrých očích tvých.

A jak jsme šli tak spolu
již tolik, tolik let,
z tvé duše nepad dolů
ni jeden bílý květ.

Teď jíním zšedla luka
a všechno je to snem;
jen tvoje věrná ruka
je měkčí každým dnem.

IN MEMORIAM

A. V.

Ve zlatém úsměvu máje,
jak kvete hloh a bez,
do zárných luhů ráje
tak odešla jsi dnes.

Květ černější tam vzkvítá,
než jaký rodí zem,
a luznějším tam vítá
tě anděl úsměvem.

A vcházíš mezi svaté
a kráčíš jako v snách
k těm, kterým vínky zlaté
se skvějí na hlavách.

A zář jak padá z výše
v jich úsměv rájový,
ty též odkládáš tiše
svůj vínek hlohový.

RADOST

Radost, drobná písnička,
z duše trysklá perlička; –
plaché ptáče na větvi:
bliž se mu jen po špičkách
– nevyčká.

Na větvi klokočí,
ono si jen poskočí,
na zelené, operlené. –
Jen ta rosa napadá ti
do očí.

JABLOŇ

Kvete jabloň zjara,
bělá se a rdí poupaty celá,
za včelou k ní pro med přijde včela,
jabloň kvete; co se o to stará,
v jaký úl s ním která odletěla.

Jablky je obalena celá
na podzim a sotvaže je nese,
jedno spadne, druhé někdo střese,
co jí po tom, co kdo s nimi dělá.

Přijde vítr, na ukřehlém kmenu
jednu nechá, druhou větev schvátí. –
Stará jabloň! toporem ji sklátí,
do krbu ji hodí do plamenu.
Co jí po tom, že se tak s ní děje? –
kvetla, nesla – nyní kohos hřeje.

PÍSEŇ

Já věřím ti – ať plaché štěstí
se mihne kolem jako pták,
v tvém srdci bude láska kvěsti,
neb neklame tvůj drahý zrak.

Ať osud černé mraky shání
a bouře zlomí mnohý stvol,
v tvé lásce bude požehnání
a lehkým bude každý bol.

Tvá věrná ruka v ruce mojí,
tvůj věrný pohled v zraku mém, –
my celým žitím budem svoji
i myšlenkou a každým snem.

I až se večer v soumrak schýlí
a nebem svitne hvězdný jas,
já věřím, že jak zde jsme byli,
i tam kdes budem svoji zas.

V MĚSÍCI MÁJI

V měsíci máji, máji
svůj kolovrátek stav
a oblékni se, dcerko,
v ten kment a zlatohlav.

Kment, na který jsi předla
co večer v zimní čas,
a zlatohlav, jež utkal
ti pohádkový jas.

A do doubravy zajdi,
kde kouzelný je hrad;
tam budou vonět květy
a slavík klokotat.

A na měsíčním svitu
a v zelenavých tmách
tam v doubí potkáš toho,
jež viděla jsi v snách.

Na koni s bílou hřívou
a perly v řemení,
on též tam bude bloudit
jak ty u vidění.

A utkáno-li sudbou,
že pohledne ti v zrak,
tvé srdce rozletí se
mu vstříc jak zlatý pták.

A koně s bílou hřívou
otočí dokola
a odveze tě domů
jak svého sokola.

Však utkáno-li sudbou,
že nemá tak to být,
ni vzdechem neprozrad se,
nech jít, nech jít, nech jít!

Vrať potichu se domů
a slož svůj zlatohlav,
a šeptni jen: „Můj Máji,
buď na věky mi zdrav!“

POKLAD

Pořád ještě hledat v žití
luzné, čarodějné květy,
pořád ještě nevěřiti,
že jsme u poslední mety!

Pořád ještě v hloubi nitra
doufat více, než jsi zažil,
že dá život poklad zítra,
jejž jsi dodnes nevyvážil.

Zatím, brachu, už jsme u dna
– nemůže už věc být jinou –,
prázdná je ta naše studna,
už to páchne nějak hlínou.

Konečně, můj brachu, tedy:
žádný klam a žádná cetka!
Poklad! – Tak se naposledy
přece jen s ním člověk setká.

PÍSEŇ

Den se stmívá, hvězdy bílé
vycházejí ku výšinám; –
ach vy oči světlé, milé,
co se na vás navzpomínám!

Každý večer z hloubky bezdné
jdou ty hvězdy v obzor stmělý,
ale vy jste, oči hvězdné,
už tak zcela zapomněly.

Pohasly jste v dálce mživé
výš, než která z hvězd se blýská; –
cožpak se vám, oči tklivé,
tam už ani nezastýská?

Hvězda k hvězdě povyskočí,
vy jste znikly v mhavé dáli,
jako byste, světlé oči,
nikdy moje nebývaly!

TŘÍŠŤ

Květ mládí, rosou jara pokropený,
se zvedá k slunné výši lístky všemi.
Plod zralý tíhne už jen k syré zemi.

Tvé čisté touhy a tvé dobré činy,
byť lidem byly pouhé pavučiny,
jež strhá první ostrý větru dech, –
přec, odtržen od lidských srdcí všech,
se na nich vznášej, třeba sám a sám,
v své jeseni k nebeským výšinám.

Hvězd nebeských, co jest jich v šíř i v dál,
jak zlatého by písku rozsypal!
Tak spolu spoutány a dálny stále. –
A lidských srdcí žití na pobřeží
jak mořských písků nasypáno leží. –
A k srdci od srdce jest ještě dále.

Sníh ještě kryje luh a doubravy,
a do mé síně, ach tak zasmušilé,
se ozval ponejprv zpěv pěnkavy
tak utěšeně mile.
Dík, drobné ptáče! – Jak je třeba málo,
by se to lidské srdce zradovalo.

Kde za tvou oddanost se tobě vrátí
chlad lhostejný, ať málo tě to mučí:
kdo ani vlídné slovo nemůž dáti
za lásku tvou, – ó, jak je tebe chudší!

Za nejbližšího, jež tvé srdce zvolí,
bys každou krůpěj krve cedil rád;
a teprv potom cítíš, jak to bolí,
když sám ji začne brát.

Tvůj nepřítel když k tobě přistoupí
a dá ti ruku, bej! – a zapomeň,
co byl, a jenom podle toho suď,
co jest.
A ten-li odvrátí se od tebe,
kdo milovav, teď nenávidí tě, –
ó mlč! – a v duši podle toho suď,
co byl.

Jak po ztrátě se dále světem ženem,
co blahých pousmání zapomenem,
jež zářila nám z tváře milované!
Však horká slza, na ruku co padla
nám z drahé líce, na věky jež zchladla,
až do hrobu tam pálit nepřestane.

Trp! – Jest v tom útěcha svůj nésti kříž
a bez reptání jít své metě blíž
po cestě trnové. Jak snadněj mnohem,
když večer přijde, životu dáš sbohem!

Jsme dítky země; život chůva jen,
jíž svěřila nás na okamžik krátký. –
Je dobrá, zlá; – a jak se chýlí den
a znavena nás vrací v náruč matky,
my přece jen se ohlížíme zpátky.

Kdo smrti bojí se, dost netrpěl,
neb dosud ještě na životě lpí;
jen ten, kdo tisíc nocí v strastech bděl,
v nich procítil, jak blaze těm, kdo spí.

Tak přijde smrt co každodenní věc,
jak jitro, večer, jako práce kus –
a snad co přítel, který zaklepá
ti na dvěře, kdyžs nejmíc opuštěn;
a povídá a povídá a povídá,
– až zapomeš všeho, cos kdy trpěl.

SLOKY

Jak na svět přišli jsme, ač svět byl, jako dnes jest, nevíme;
o hroudě, na rakev již nasypou nám jiní, nevíme;
půl žití v snu, ač žijem, o životě nevíme;
co byli jsme, než jsme, nám lhostejno, že nevíme;
proč trýznit se, co budem, až nebudem, že nevíme? –

Jdem, listí na podzim, když dospěl čas,
a přes nás půjde svět a vichrů svár;
a blah, kdo, žití strom když v zem jej strás,
před vichrem kryje květy příštích jar.

Jdem, starý štěp, jenž bohatý měl květ
a nosil ovoce a potom pad:
a blah, kdo nezůstana v trouchni tlet,
u krbu žití bude kohos hřát.

Šli lepší přede mnou
a po mně lepší zbudou,
a pro mne nebude
zem víc než o list chudou.

O podzimkový list –
strom dále bude státi
a vítr dál mu větve rvát, –
a my budeme spáti.

Ó, jak to kruto, narodit
se muset nechtě, muset žít
a trpět bolest, strach a pláč,
i ani neznat proč a zač. –

A jak to ještě krutější
i přes tu bídu vezdejší
zde tolik muset mítí rád! –
a muset všemu sbohem dát.

Až se navždy zamknou zraky
snem, jenž nemá probuzení,
vždyť v tom žádné křivdy není,
nebudeš-li dále žít.

Za Stygem či nad oblaky,
v říši věr či bludných snění; –
vždyť v tom žádné křivdy není,
bude-li už navždy klid.

Sebe lepší buď a většít
pod života krutou tíží,
vždy se najde ruka něčí,
jež tě zraní, jež tě snížít.

Až když na smrtelném loži
jsme si všichni míry jedné,
přijde velký anděl boží,
sám si zvolí, koho zvedne.

ODPOVĚĎ NA PŘÁNÍ

Dr. Karlu Mattušovi

Zdraví? Ať už jakékoli,
jen když Bůh v té krátké chvíli,
která zbývá, dá dost síly
trpělivě nést, co bolí.

Zdar? – V tom světa velkém roji
nejlíp tiše projít v hluku; –
dost, že mnohou věrnou ruku
tisk jsem já a ona moji.

Práce? – Ano, v každé tíži
mlčenlivá, povždy velká,
nerozlučná těšitelka
jasným okem na mne shlíží.

Dobrý rozmar! – Žeť se dívá
jako slunce z kalných mraků;
a když slza mžije v zraku,
na rtech jen když úsměv zbývá.

NA ÚTESU

Na útesu v moři širém
sedím, hledím do daleka,
ať to vůkol kypí vírem,
mne už bouře nezaleká.

Obzorem co lodí táhne
z neznáma a do neznáma! –
Srdce po nich nezaprahne,
je tak cizo mezi náma.

Jenom časem na útese
vlna divným zvukem špláchne:
to je ta, co pozdrav nese
vzpomínek a zase tichne.

Jen když noc svá křídla schýlí,
hvězdy trysknou na azuru,
jako mlžný závoj bílý
moje sny k nim tíhnou vzhůru.

Leč když náhle v mrak se halí,
zazní-li kdes do vichřice
vlnobitím výkřik z dále
zápasící od lodice,

tu v tu duši unavenou
dávná síla zas se vrátí,
a tam při nich s rozpěňenou
chtělo by se bouří rváti.

DO PAMÁTNÍKU

Slečně Marii Bendlové

To pamatujte: Svět je krásný
a život sladký přes svůj žal,
když pohled mužný, čistý, jasný
i v chmurný den – a byť jen za sny –
kams v nadpozemskou upřen dál.

A když nás všechno opustilo,
i naděje, i toužení,
to jediné nám vždycky zbylo:
dík za vše, co zde štěstím bylo,
a o svém žalu mlčení.

ŽÁR V SRDCI

Žár v srdci, ruku k dílu zdravou,
když „V boj!“ to slyšet hřmít,
jen kuj a kuj svou ocel žhavou,
a sladko je to žít!

Však náhle soumrak stmí se polem
a přestaneš se bít,
páz těžká, srdce choré bolem
už nechtějí než klid.

A přec, ač dobře už je v snění,
jak vstal bys opět rád,
když slyšíš nové pokolení
v boj přes tvůj rov se hnát.

A v zbraní třesk a povel hřmící
jak rád v ten boje žár
bys vskočil zas – jim aspoň říci:
„My padli – vám buď zdar!“

VANITAS...

„Vše marnost nad marnost, a vše jde v zhyn.“

Mám proto chabě skládat ruce v klín,
mám proto světem vléci se jak stín,
jak němý kámen padat do hlubin?

Květ jarní sotva vyrost, pokosen,
a bouře sklátí věkovitý kmen, –
však žil a kvet a k tomu měl svůj den.

Těž já mám svůj a cítím, žití dech
jak dme mi srdce, proudí v žilách všech,
jak jiskrou myšlenky mi v mozku šleh!

A necítím-li v prsou lásku plát
k té matce zemi, nestačí-li snad
jen žít a vše, co na ní, milovat?

A byť bych na den byl tu jenom host,
či synovskou k ní nemám povinnost,
a vyplnit ji, zdaž to není dost?

Vím, umru, po mně nezůstane sled,
co mi to brání slzy ukájet,
jež pláče soudruh můj tou cestou běd?

Vím, od země až k nejdálnější z hvězd
že sudba všeho tíž a smutek jest;
proč podíl svůj bych neměl družně nést?

A třeba stokrát byl mi určen zhyn
a mžik jen k žití, věčna do hodin
sáhá v tom mžiku vykonaný čin.

J A R O

To není smavé pachole,
jež vyšlo sobě do pole
a přes doly a vrchole
 si zpívá v rouchu skvělém: –
to probudil se starý brach,
jenž dlouhou zimu ležel v snách
a do stěžejí země sáh
 a sny své tvoří tělem.

On kýv – jde slunce nad obzor,
on dechnul, řeky bouří z hor
a v rozhučený vichrem bor
 blesk opět z mraků svítí;
a jako mořským příbojem
zem cítí mléko v prsu svém
a dává pítí tvorům všem
 a všechno volá: Žítí!

A živne luh a živne háj,
pták navrací se v rodný kraj
a v zrnku uzavřený taj
 teď v list a květy pučí;
a srdce v nádru veškerém
se zrychlí lásky úderem
a v každém jest, jak večerem
 zpěv slavičí když zvučí.

Buď pozdraven ten silný druh,
jenž v náruč svírá světa kruh
a v jehož lebce tvůrčí duch
 sny nové spřádá dále.
Ať na ledovém útese
jej sever sněhy zanese,
když čas, on kšticí zatřese
 a tvoří – o krok dále!

NA BOJIŠTI

Na velkém bojišti,
na poli žití,
co na tom, jedových šípů kde zasviští,
o krůpěj krve už víc-li kde vyprýští! –
to musí býti.

Až v noci pomezí
v boji stůj za dne; –
než soumrak nastane, blažen, kdo zvítězí,
blažen, kdo nespoután zoufalství řetězy,
bez hlesu padne.

OSUDU

Co mi, Chmurný, můžeš vzít,
když ti všechno dám? –
Ty máš mlat, já vetčný štít,
ty mne můžeš bít a bít
– já se usmívám.

Trpce, pravda, ale přec;
žádný vzdor a pych:
jsem ti taká prázdná věc,
ty mne zlomíš nakonec,
ale já jsem tich.

Ani hlesu, to mi věř; –
nač se s tebou rvát?
ty jsi lovec, já jsem zvěř,
tedy přímo k srdci měř; –
ale nač se vzdát?

Drť jen svými kolesy,
vždyť máš k tomu sil;
srdce mé to neděsí.
Řekneš: „Pojď!“ – nu pojdme si.
– Tak jsi zvítězil.

NECHME JINÉ ŽÍT

Nechme jiné žít,
my musíme jít:
jedni musí spáti,
druzí dál se bít.

Včera nebo dnes –
každý v boji kles,
rudý prapor žití
jiný nad ním vznes.

Jsme jak spadlý list,
žil však dost, buď jist,
kdo na žití stromu
rost a vadnul čist.

V jara zlatých snech,
v prškách, bouřích všech,
až jej z větve srazil
smrti mrazný dech.

Dříve nebo spíš,
to jest jedno již;
příštím jarem nové listí
žene šíř a výš.

BEŘ VŠE

Beř vše, co tvoje!
Na poli žití
nutno se bít,
chceš-li nést z boje
svou skývu chleba,
svou chvilku blaha,
svůj sen a bdění.

Nasadit třeba
svá prsa nahá
až do umdlení.
Však beř, co tvoje!
Toť heslo boje.

A divu není
v matném tom víru,
že ruka sahá
po číši míru
neztrpklé zlobou,
tmy do náručí
když klesá mdlobou.

Tu jako tiší
hlas když se slyší,
– tak zimní dobou
vichřice fičí: –
„Konec už boje!
Zde pohár žluči.
Co se ti přičí?
Je také tvoje!“

Jinak už to, brachu, nejde,
 radost, mladost, všechno přejde;
 píšťaličky z vrb
 řezat v zimě jako zjara,
 to už pozdě, brachu stará; –
 zatni zuby, trp!

V jizbu žití jak to čiší!
 pozvolna, jak den se tiší,
 dohořívá krb.
 Jak to listí venku padá!
 Mrazno ti, že pustnou lada? –
 Zatni zuby, trp!

Utrhni si ještě polem
 na strništi s chudým stvolem
 vybledlých pár chrp.
 Bývaly to jiné časy,
 když tu zlaté vlály klasy; –
 zatni zuby, trp!

Však už cestou den se chýlí,
 na nás jako na obilí
 žnec už zvedá srp. –
 Koncem, bylo toho dosti;
 tak jen tiše, bez hořkosti
 zatni zuby, trp!

Nedbej toho, jak co bude,
 všechno ber, jen jak co jest:
 úsměv, oči pláčem rudé,
 cestu tmou i v září hvězd.

Unavení, slabí, kvilní
 leží vůkol cestou tvou,
 ale také velcí, silní
 kráčeli tu před tebou.

Mysle tuhé, nepoddajné,
 bez stesku a bez hlesu,
 s vírou v život do mhy tajné
 zacházeli bez děsu.

Duše tiché, snivé líce,
 s věčnou lampou v srdcích svých,
 ostrých trnů nedbajíce
 ztrácely se v červánkách.

Kam? – To zviš. – Zde do skaliny
 vryli ti svou šlěpěji.
 Jdi! – je dost, že v tvé kdos jiný
 také půjde snadněji.

ZPRAHLOU CESTOU

My všichni jdeme zprahlou cestou v žití
a všichni klesáme tou poutí šerou
a honíme se za vidinou sterou,
tu štvání zármutkem, tu štěstím zpiti.

Nám po zlatě a slávě mozek šlíí
a po lásce a přízni, po čemkoli,
a ústrk, zášť a výsměšek nás bolí,
třeba jsme líce maskou klidu kryli.

Jsme lidé jen; – však časem pozakmitá
nám duší cos jak světlo démantové
a z hloubi srdce vynoří se snové,
v nichž rozjasní se poušť ta obrovitá.

A vidíme, jak vetché jsou a plané
ty všechny naše chvilkovité touhy,
a na rtech zůstane nám úsměv pouhý
a z očí do prachu nám slza skane.

A jako zář to prokmitává mrakem
a zrak náš vniká do propasti hloubi
a s nebes hvězdnatých se taji snoubí
a zří, co všedním neviděno zrakem.

A cítíme přes všechnu žití bědu,
že nejsme brav, jež osud utrmácí,
že lidstvo cestou marně nekrvácí
a světlá stopa zbude v jeho sledu.

A cítíme, že v světlé září koupá
se obličej i nejnižšího roba;
ne k stesku jen, i k důvěře že doba
a jenom tou že člověk vzhůru stoupá.

A klopota a krev, kterou se brodí,
a záští, zločiny a křivdy, sváry
že bídne jsou a otrhané cáry,
jež lidská duše přece jenom shodí!

A modly, před kterými člověk klečí,
že zhrouťejí se z podstavců své pýchy,
a třeba velké byly naše hříchy,
že co je hříchem zove, v nás je větší!

A jiskra slitování, která žehne
jen v jedněch prsou pravdivě a svatě,
že hoří za všechny, již tonou v blátě,
a nad všemi že svatou září šlehne.

A byť i dále cestou svou šlo bludně
a nechtělo ze zdravého pít zdroje,
toť lidstva cit, co cítí prsa tvoje
a nevyváží se hloub této studně.

Jsme křehcí, bídni, svévolní a malí,
však jak nás poutá řetěz bídy naší,
těž jedna perť myšlenky nás vznáší,
a rostem z hmoty, jež se přes nás valí.

A třeba pro tisíce Iživých bohů
a jejich trůny v lidském srdci místa,
přec vysnilo si také oltář Krista,
jenž hledí smírem zpod koruny z hlohu.

S O S N A

Tak vážná, plna pohádkových dum
zde stojíš v lesní hloubi; snivou tmání
tvých rozsoch jde jen táhlý větrů šum
a doupňákových křídel zatřepání,
když lovce tichý krok tvůj podrost sklání,
neb kohos, jenž tvým naslouchati snům
sem přišel z hluku světa s dumnou skrání,
z tmy jako ty chtě dospět k nebesům.

Tak stálas věky. – Ale přijde den,
kdy houkne topor. – Znik tvých větví zpěv,
pták, duše, prch. A tich tvůj leží kmen.
Pak, ať jsi žďár, či krov pro lidský byt,
či víko chudásovu na rakev,
dej všem svou pevnost, sny – a potom klid.

BUĎ KLIDNO V DUŠI

Buď klidno v duši – jako na vodách
když ztichne každý van a v polosvitu
posledních červánků je zbarví nach
a první hvězda svitne na blankytu.

Buď klidno v duši. – Hodin klopota
je snem; dne bouře, pŕtky v lásce, zlobě.
Teď bije velké srdce života
svým odměřeným úderem jen sobě.

A nechce nic, než s tím zajedno být,
co odpočívá pod tou velkou hluší; –
jen smír – vše jiným, sobě odpustit,
i sudbě života. – Buď klidno v duši.

TYS DECHNUL NA PRACH ZEMĚ

Tys dechnul na prach země, řekl: „Vstaň
a choď a žij.“ – Mé srdce začlo bít,
krev do mých žil a v nervy vstoupil cit
a myšlenka mi bleskla v tmavou skrání.
Pak děls: „Jen stromu poznání se chraň,
sic umřeš smrtí; v prach se navrátit
zas musí prach.“ – Já zhřešil, musím jít
a zaplatit si krvavou tu daň.

Však to Jsi neřekl, do věků všech
zda prachem zůstanu se vrátě v zem,
neb tmavou nocí v nový projdu den;
– vždyť přece čím jsem žil, jen Tvůj byl dech.
Leč určil-li, že den se skončí dnem,
dals den i věčnou noc; – jsem spokojen.